

Hiroshima og den ny verdensorden

Tale af Henning Salling Olesen

Ved Fredsinitiativet Roskildes møde 6. august 2023

”Hiroshima - bomben 6. august 1945 – det må ikke ske igen!”

6. august 1945 indstiftedes en ny verdensorden. ”Atomalderen” kaldes den ud fra den rigtige iagttagelse, at atomvåben nu udgør en ultimativ bestemmende faktor for vores individuelle liv og for klodens fremtid. Alene ved sin destruktive kraft hæver den sig over normale proportioner i politiske processer og interesser – potentielt lige så farlig som den aktuelle klimakrise. Og som den et produkt af uhæmmet menneskelig stræben.

Filmen ”Oppenheimer” fortæller om pionererne og den politiske historie om udviklingen af A-bomben under truslen om et nazistisk atomvåben og siden dens anvendelse mod Japan. Den fortæller bl.a., at fysikerne i Manhattan-projektet havde regnet sig frem til at faren for, at A-bomben ville starte en global kædereaktion, som ville brænde jordens atmosfære af, var ekstrem lille, og den risiko var de villige til at tage. Der var også fysikere og politikere som forudså, at selv hvis bomben ikke brændte jorden ned straks, ville den udløse et atomart våbenkapløb, som på et senere tidspunkt ville true alt liv på jorden. Men de blev fejlet til side.

Det hed sig og det gør det stadig, at A-bomberne i Hiroshima og Nagasaki afsluttede 2. verdenskrig – ledsaget af den isnende kalkule, at det ville koste færre liv end ofrene for en A-bombe, hvis krigen havde skullet afsluttes med en traditionel krigsførelse. At en sådan kalkule overhovedet kan blive anstillet – og isoleret set måske endda været korrekt - burde i sig selv vise, at tanken om at forbedre verden med våbenmagt er en syg tankegang. Og dog er det den, som driver traditionel sikkerhedspolitik og nutidens våbenkapløb. Også i Danmark.

Tænk hvis nogen begynder at regne på tabene ved en fortsat og måske udvidet krig mellem Rusland og Ukraine og sammenligne med et atomart forebyggelsesangreb mod St. Petersburg! NATO har stadig en doktrin for ”first strike”-anvendelse af A-våben.

”Oppenheimer” viser en fascinerende og mærkelig venstreorienteret videnskabsmand, som er moralsk anfægtet. Den bekræfter også myten om bombens nødvendighed – først som forsvar mod nazisternes formodede udvikling af atomvåben – dernæst da dette var løbet ud i sandet (eller rettere det tunge vand) – at den var nødvendig for at ende krigen mod Japan. Realiteten er, at USA's politiske ledelse længe før d. 6. august var klar over, at Japan var slået.*) Spørgsmålet var kun, hvordan krigen skulle afsluttes. Sovjetunionen havde varslet sin invasion af Japan til start d. 8. august, når krigen i Europa var afsluttet – og både Japan og USA var klar over, at Japan ikke ville kunne modstå denne. Bl.a. i dette lys var Japan villige til at overgive sig, hvis USA gav afkald på kravet om total kapitulation – herunder kejserens afsættelse.

Hvorfor blev bomben så kastet? Fordi den fandtes og skulle prøves. Videnskabsmænd og teknikere skulle se frugterne af deres arbejde. Men for den politiske ledelse måske især fordi den skulle fortælle Sovjetunionen, at USA havde den. Trods Jalta-konferencens kompromisser om delingen af Europa var de allierede magter hastigt på vej mod den kolde krig.

A-bomben skulle ”end all wars” ved at fortælle, at USA kunne udslette sine modstandere uden beskidt krig. Som bekendt gik det ikke sådan. De, der havde varslet våbenkapløb, fik ret – Sovjetunionen og siden andre lande har set besiddelsen af atomvåben som en modmagt, der begrænser det amerikanske hegemoni. For visse lande og regimer også en livsforsikring for udemokratiske politiske regimer. Mestendels begge dele i kompliceret forening. Vi er alle sammen gidsler for disse magtbalancer.

Manhattan-projektet blev også starten på det militær-industrielle kompleks som i dag fylder utrolig meget i USA's og mange andre landes økonomi og intellektuelle kapacitet. Moralen af den fascinerende historie om de moralsk anfægtede videnskabsmænd er også, at de, da de opdagede projektets uhyggelige perspektiver, ikke kunne tøjle de økonomiske og politiske interesser i det. Oprustning standses ikke af moralsk kvababbelse, og krig standses ikke med bedre våben. Det er heller ikke nok at gyse over de krigsmidler, verden allerede besidder. Kun hvis der udvikles folkelige processer på alle sider, kan man forestille sig at en nedtrapning af atomvåbentruslen. Det kræver erkendelse og læring på mange niveauer – både den politiske elite og almindelige menneskers læreprocesser – og materialisering af dem i de aftaler og institutioner om begrænsning og forbud – som er det, Tue Magnussen har talt om.

Hverken klimakatastrofen eller atom-ragnarok er uafvendeligt – den ene kræver beslutsom handling, den anden kræver beslutsom forsigtighed. Begge afhænger af mange menneskers stillingtagen og af mange menneskers indsigt i, hvorfra truslerne kommer. Derfor har vi lavet *NEJ til Oprustning – JA til Bæredygtig Sikkerhedspolitik*. Man kan læse mere om os på hjemmesiden nejtiloprustning.dk og herunder downloade den pamflet om *Bæredygtig Sikkerhedspolitik – en nødvendig omtanke*, som vores *OMTÆNKE-tank* har skrevet.

*) <https://www.youtube.com/watch?v=8LyQ1Hj9o0Q>